İsrail-İran müharibəsi: proqnoz vermək mümkünsüz olur

Xəbər verildiyi kimi, iyunun 22-nə keçən gecə ABŞ ordusu İranın nüvə proqramının üç obyektinə zərbələr endirib. B-2 Spirit bombardmançı təyyarələri uranın zənginləşdirilməsi üzrə Fordo zavoduna 13,6 tonluq GBU-57 bunkerəleyhinə 12 bomba ilə hücum edib. Daha 2 belə bomba Natanz obyektinə atılıb.

Təyyarələr İran səmasına daxil olmamışdan əvvəlsə sualtı qayıqlardan Natanz və İsfahan obyektlərinə 30 Tomaqavk qanadlı raketi buraxılıb. ABŞ strateji təyyarəsinin xaricdən İranın Fordodakı əsas nüvə obyektinə uçması havada yanacaq doldurma da daxil olmaqla 37 saat çəkib.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp xalqa müraciətində İranın uranın zənginləşdirilməsi üzrə əsas obyektlərinin məhv edildiyini bildirib. Amerika lideri İranda hakimiyyət dəyişikliyinin mümkünlüyünü istisna etməyib. O, bu barədə "Truth Social" hesabında paylaşım edib: "Hakimiyyət dəyişikliyi" terminini işlətmək siyasi baxımdan korrekt deyil. Lakin əgər hazırkı İran rejimi ölkəni yenidən qüdrətli etməyə qadir deyilsə, o zaman rejim niyə də dəyişilməsin?"

Vitse-prezident Cey Di Vens isə ABC News telekanalına bildirib ki, "Birləşmiş Ştatlar münaqişənin uzanmasında maraqlı deyil. Bu, bütün Yaxın Şərqdə tamamilə fəlakətli hərbi münaqişəyə səbəb olacaq". Zərbələri qiymətləndirərək, o, əməliyyatın Tehranın nüvə proqramının inkişafını "əhəmiyyətli dərəcədə gecikdirdiyi" fikrini ifadə edib. Lakin onu da deyib ki, ABŞ İranın bütün nüvə infrastruktur obyektlərinin tamamilə məhv edilməsini 100 faiz əminliklə təsdiq edə bilməz.

Bunun fonunda Tehran İranın nüvə proqramlarını davam etdirəcəyini açıqlayıb. İran tərəfi ABŞ-nin zərbələrini təsdiqləyərək obyektlərə ciddi ziyan dəydiyini təkzib edib. İranın Atom Enerjisi Təşkilatının rəsmi nümayəndəsi Bəhruz Kamalvəndi "Təsnim" agentliyinə deyib: "Onlar bilməlidirlər ki, bu sənayenin bizim ölkədə kökləri var və onları məhv etmək mümkün deyil. Təbii ki, biz zərər çəkmişik, lakin nüvə sənayesi bununla ilk dəfə qarşılaşmır".

Yeri gəlmişkən bildirək ki, Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi (MAQATE) ABŞ-nin İranın nüvə obyektlərinə hücumlarından sonra radiasiya səviyyəsinin artmasına dair heç bir dəlil tapmadığını açıqlayıb.

Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyi də ABŞ-nin İranın nüvə obyektlərinə hücumları ilə bağlı bəyanat yayıb. Bəyanatda ABŞ-nin İran İslam Respublikasındakı nüvə obyektlərini hədəfə alan hərbi əməliyyatlarından sonra vəziyyətin daha da gərginləşməsindən dərin narahatlıq ifadə olunub. "Bütün tərəfləri təmkinli olmağa, vəziyyəti daha da gərginləşdirməkdən çəkinməyə, mövcud problemlərin həlli üçün dialoq və diplomatiyaya üstünlük verməyə çağırırıq", - deyə bəyanatda qeyd edilib.

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş hadisəni təhlükəli eskalasiya və beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə birbaşa təhdid adlandıraraq deyib: "Bu münaqişənin mülki əhali, region və dünya üçün fəlakətli nəticələrlə tezliklə nəzarətdən çıxması riski artır". O, BMT-yə üzv dövlətləri "xaos spiralından" qaçmaq üçün münaqişənin dinc yolla həllinə kömək etməyə çağırıb: "Hərbi həll yoxdur. İrəliyə aparan yeganə yol diplomatiyadır. Yeganə ümid sülhdür".

30 raket və 80-ə qədər itki - bu, bazar günü İranın İsraili atəşə tutmasının nəticələridir. İsrail hərbi komandanlığının məlumatına görə, raket və qəlpələrin vurulması ilə bağlı məlumat ölkənin 10-dan çox yerində qeydə alınıb. Bildirilib ki, Hayfada hava hücumundan müdafiə və xəbərdarlıq sistemində nasazlıq yaranıb. Təl-Əvivdə qorunan otaqlar istisna olmaqla, iki bina tamamilə dağılıb. Daha bir neçəsi partlayış dalğası nəticəsində zərər görüb.

İsrailin Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına görə, təxminən 10 min israilli evsiz qalıb və onlar hazırda 71 hotel və digər müvəqqəti yaşayış yerlərində yerləşdiriliblər. Nazirliyin məlumatına görə, Təl-Əviv, Herzliya, Bat Yam, Raanan, Rehovot, Aşkelon, Hayfa, Qüds, Petah Tikva və Netanyada İranın zərbələri nəticəsində dağılmış evlərdən vətəndaşlar təxliyə edilib.

Öz növbəsində İranın "Fars" xəbər agentliyi Tehranın şimal-qərbində və şərqində yerləşən bölgələrə raket və pilotsuz uçuş aparatlarının hücum etdiyini bildirib. Məlumata görə, paytaxtın şimalında elektrik yarımstansiyası sıradan çıxıb və elektrik enerjisinin verilişində lokal fasilələr yaranıb. Bununla belə, İran Elektrik Şəbəkəsi Şirkəti vəziyyətin nəzarət altında olduğunu bildirib.

Bu arada Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Moskvada İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi ilə görüşüb. Bu barədə Kremlin Mətbuat xidmətinin yaydığı məlumata görə, V.Putin İrana endirilən zərbələri pisləyib. "İrana qarşı tamamilə əsassız təcavüzün heç bir əsası yoxdur", - Rusiya prezidenti Kremldə keçirilən görüşdə deyib. V.Putin həmçinin qeyd edib ki, Moskva ilə Tehran arasında "uzunmüddətli, yaxşı, etibarlı münasibətlər" var və Rusiya "İran xalqına yardım göstərmək üçün" səy göstərir.

Öz növbəsində Əraqçi deyib ki, İrana zərbə endirən İsrail və ABŞ-nin "aqressiv hərəkətləri tamamilə qanunsuzdur, beynəlxalq qaydaları və beynəlxalq normaları pozur. "Biz indi suverenliyimizi və ölkəmizi müdafiə edirik və müdafiəmiz qanunidir".

Rusiyanın İran-İsrail münaqişəsində İrana hərbi və digər yardımlar göstərməyə hazır olması İran tərəfinin Moskvada hansı xahişlə çıxış etməsindən asılı olacaq. Bunu "Kommersant"ın sualını cavablandıran Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov deyib. Kreml sözçüsü Rusiyanın İrana hava hücumundan müdafiə sistemləri, məsələn, S-300 və ya S-400 komplekslərini verməyə hazır olub-olmadığı sualına cavab verməyib. Son məlumata görə, iyunun 23-də İranın Fordodakı nüvə obyekti yenidən vurulub. Bu barədə "Əl-Cəzirə" bildirib. Obyektə yeni zərbələrin endirilməsi Qum vilayalətinin böhranla mübarizə təşkilatının sözçüsü Morteza Heydəri tərəfindən təsdiqlənib. Lakin o, hücuma kimin cavabdeh olduğunu açıqlamayıb. Heydəri qeyd edib ki, ərazidəki mülki vətəndaşlar üçün təhlükə yoxdur.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan. - 2025.- 24 iyun (№128).- S.8.